

Informaatiotutkimuksen päivät 2010
21. - 22. lokakuuta, Tampere

ABSTRAKTI

Terhi Piikkilä

Elämyksellinen kirjastonkäytön opetus: Kirjastoseikkailu Suvilahden lähikirjastossa

*Yhteystiedot: Terhi Piikkilä, Vaasan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto,
terhi.piikkila@vaasa.fi.*

Vaasan kaupunginkirjaston toimipiste Suvilahdessa muutti marraskuussa 2007 vanhasta kauppakeskuksesta uuteen tilaan Suvilahden koulun yhteyteen. Kipinä kirjastoseikkailun toteuttamiseen syntyi ideasta hyödyntää Suvilahden uutta, hienoa kirjastoa aivan uudenvälisellä tavalla. Ajatuksena oli, että lapset tutustuisivat kirjastoon ja oppisivat kirjaston käyttöä leikkimisen avulla. Kirjastoa haluttiin markkinoida hauskana ja elämyksellisenä paikkana, josta löytyy monenlaista kiinnostavaa lapsille.

Kirjaleikkipedagogiikka on kehitelty Ruotsissa vuosina 1989–1991 kirjastonhoitaja Anne Ljungdahlin toimesta (Ljungdahl 1991). Jo 1990-luvulla kirjaleikkejä alettiin pitää Suomen kirjastoissa, mm. Espoossa ja Savonlinnassa (Kirjastoseuran mediakasvatustilasto). Suvilahden kirjastoseikkailua suunniteltaessa kerättiin suuri määrä erilaisia ajatuksia ja ideoita leikin toteutusta varten ja näistä räätälöitiin Suvilahden kirjastotilaan sopiva, oppitunnin mittainen toiminnallinen tuokio peruskoulun 1-3 -luokkalaisille. Kirjastoseikkailu päätettiin toteuttaa kuvitteellisena junamatkana, jolloin ryhmä liikkuu ohjaajan johdolla ympäri kirjastotilaa (Kirja kantaa 2002, 124). Mukana suunnittelussa oli kaupunginkirjaston informaation lisäksi koulun erityisopettaja.

Jännitystä ilmassa

Eräänä keväisenä maanantaina koulun 2. luokka sai salaperäisen kirjeen: ”*Kutsu Supersalaiseen kirjastoseikkailuun Harvoille ja Valituille*”. Tapahtuman päivämääränä oli seuraava päivä. Tiistai-illan koittaessa oppilaat osasivat jo aavistaa, että jotain jännittävää on tapahtumassa. Koulutunti on juuri alkamaisillaan, kun luokkaan astelee hahmoja, jotka esittäytyvät veturinkuljettaja Taunoksi ja kuningatar Kaunokaiseksi. Veturinkuljettaja on pukeutuneena univormuun ja kuningattarella on juhlapuku sekä kauniita kiharoita koristava säihkyvä kruunu.

Opettaja on jo etukäteen jakanut luokan n. 8-10 hengen ryhmiin, joten ensimmäiset matkalle lähtijät poimitaan mukaan ja he saavat kaulaan kiinnitettävät matkaliput, jotka muistuttavat erehdyttävästi aitoa junalippua. Kirjaston sisäänkäynnin ovesta on kyltti: ”*Kirjastoseikkailu, Lähtöasema*” ja matkustajat astuvat jännittyneinä sisään.

Juna muodostuu yksinkertaisesti narusta, jonka avulla oppilaat muodostavat jonon. Veturinkuljettajan puhallettua lähtömerkin pilliin juna lähtee liikkeelle ja kiertää pienen kierroksen kirjaston ympäri. Ensimmäinen pysäkki on *Runoasema*. Aluksi lasten kanssa keskustellaan runoista ja runoilijoista ja saadaan selville mm. kuka on Suomen kansallisrunoilija. Tämän jälkeen jokainen matkustaja saa säkeen lastenrunosta ”Apinanleipäpuussa”. Tehtävänä on selvittää säkeiden oikea järjestys ja asettua sen mukaisesti riviin. Lopuksi runokorteista muodostetaan runomato, joka jää luikertelemaan lattialle. Onnistuneen tehtävän jälkeen kaikkien matkustajien matkaliput leimataan Runoasema-kohdalta ja noustaan junaan.

Opetusta leikin varjolla

Vauhdikkaan junamatkan jälkeen päädytään *Tietokirja-asemalle*. Siellä tehtävänä on löytää kirjastosta Mauno-apina. Tuntomerkit saatuaan lapset hajaantuvat kirjastotilaan etsimään apinaa. Tämän jälkeen palataan takaisin pysäkillä ja tutkitaan, mitä löytyy Maunon kaulassa olevasta pussista. Siellä on erilaisia tiedonhakutehtäviä, joita oppilaat lähtevät tekemään pienissä ryhmissä. Hyllyistä löydetään niin luonto-, kotitalous- kuin urheiluaiheisiakin kirjoja. Tehtäväsuorituksen onnistuttua leimataan matkaliput ja matkustetaan lainaustiskille, jossa Maunoa autetaan lainaamaan kirjat. Oppilaiden kanssa keskustellaan siitä, mikä on pieni valkoinen paperi, joka saadaan virkailijalta lainaamisen jälkeen ja mitä tietoja paperista nähdään.

Junan saavuttua *Kaunokirja-asemalle* matkustajat asettautuvat mukavasti pehmeille istuimille kuuntelemaan kirjavinkkausta. Tutuksi tulevat supersankarit, hevoskirjat sekä pienen myyrän ongelmat. Juuri kun matkaliput on leimattu, noustu junaan ja lähdetty liikkeelle, alkaa kirjaston kauimmaisesta nurkkauksesta kuulua pahaenteistä musiikkia. Juna lähestyy *Kauhujen metsää*, jonne päästäkseen matkustajien täytyy kulkea sisään hämyisestä portista. Hyllyjen alla näkyy hämähäkkejä, liskoja ja ilmiselvästi jonkun karvaiset varpaat. Matkustajien päästyä käytävän läpi nähdään ovi, johon joku rohkea matkustaja koputtaa. Hetken kuluttua ovi avautuu, ja pimeästä ilmestyy noita kiukkuisesti puhisten.

Noita kihisee kiukusta ja tiukkaa, ovatko nämä nyt niitä lapsia, jotka kohtelevat huonosti kirjaston kirjoja? Noita ottaa padastaan esiin surkean näköisiä kirjoja; joihinkin on piirretty, joitain on kasteltu ja joidenkin kanssa on ilmiselvästi oltu ruokailemassa. Noita osoittelee matkustajia taskulampullaan ja esittää kinkkisiä kysymyksiä: ”*Sinäkö tyttö siinä olet antanut pikkusiskon repiä tätä kirjaston kirjaa? Teidätkö isä on pitänyt tätä autonkorjausopasta autotallissa ja käännellyt kirjan sivuja rasvaisilla käsillään?*” Luvattuaan kautta noidan viiksikarvan käsittelevänsä kirjaston kirjoja hienosti, ryhmä saa luvan jatkaa matkaa.

Lippujen leimauksen jälkeen noustaan junaan ja ajetaan *Musa-asemalle*. Sieltä löydetään kiinnostavia levyjä ja äänikirjoja, ja huomataan, että kirjasto onkin hyvä vaihtoehto videovuokraamolle; elokuvien laina-aika on paljon pidempi ja vuokraamisesta ei tarvitse maksaa yhtään mitään. Levyjen takaa löytyy kirjekuori, jonka päällä on teksti: ”*Suvilahden koulun 2. luokka, kuuntele tämä*”. Kirjekuori sisältää cd-levyn, joka laitetaan soimaan ja pian stereoista alkaa kuulua rytmikästä musiikkia. Veturinkuljettaja hakee kauniisti kumartaen kuningatarta tanssiin. Muutaman pyörähdyksen jälkeen tanssiin haetaan mukaan myös matkustajia ja pian Suvilahden kirjasto on täynnä pyörähteleviä koululaisia. Musiikin vielä soidessa kuljettaja tanssahtelee ulos muiden seuratussa perässä. Kirjaston ulkopuolella matkustajat saavat viimeiset leimat matkalippuihinsa ja tervetuloitotukset uudelle kirjastovierailulle.

Kirjasto on iloinen asia

Kirjastoseikkailun kokeilu elämyksellisen kirjastonkäytön opetuksen metodina onnistui Suvilahdessa hyvin. Oppilaat olivat innolla mukana, joku olisi jopa halunnut tulla matkustamaan kirjastojunaan heti uudestaan. Välillä sattui jotain suunnittelematonta; esim. kerran tuli sähkökatkos kesken seikkailun. Niinpä cd-levy jäi sillä kerralla kuuntelematta ja sen sijaan laulettiin. Tämä ratkesi sujuvasti näinkin, osa lapsista oli itse asiassa ajatellut sähkökatoksen kuuluvan asiaan. Huomasimme, että ryhmän ohjaus vaatii eläytymistä, improvisointia ja innostusta. Ilahduttavasti myös opettajat ja avustajat lähtivät innokkaasti mukaan seikkailemaan luokkansa kanssa. Kirjastoseikkailut herättivät kiinnostusta myös koulun muiden oppilaiden ja opettajien keskuudessa.

Leikkimielisen toiminnan ohessa lapset oppivat monenlaista kirjaston käytöstä: mitä materiaalia kirjastosta löytyy, mitä tarvitaan lainaamiseen, millaisia tietoja eräpäiväkuutista löytyy ja miten kirjaston materiaalista tulisi huolehtia. Kirjoja kannattaa kohdella hyvin, muuten Kauhujen metsän pelottava noita saattaa saada uutta aihetta kiukutella.

Lähteet:

Kirja kantaa - tarina tukee (2002). toim. Eila Ainali et al., Helsinki, BTJ Kirjastopalvelu.

Kirjastoseuran mediakasvatussivusto URL:

http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/seura/mediakasvatus/sivu_2 (24.8.2010)

Ljungdahl, Anne (1991). Boklek i ord och bild. Falun: Litteraturfrämjandet.